

ცილისწამების სისხლის სამართლის წესით დასჯადობის მიგანმეწონილობა

ირაკლი ნადარეიშვილი

საქართველოს გენერალური პროკურატურის
სამართალწარმოების პროცესში ჩადენილი დანაშაულის
გამოძიების დეპარტამენტის უფროსი,
კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის დოქტორანტი,
ევროპის უნივერსიტეტის ლექტორი

საკვანძო სიტყვები: ცილისწამება, სასჯელი, სიტყვის თავისუფლება

ადამიანის პატივი, ღირსება და რეპუტაცია, მისი თავისუფლება ეს ის არამატერიალური და მორალური ღირებულებებია, რომლებიც დაცულია, როგორც ქვეყნის კონსტიტუციით, ისე ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციით. ამ ღირებულებების წინააღმდეგ მიმართულ ქმედებებზე განიხილება ცრუ დასმენა, ცრუ ჩვენება და ცილისწამება. ცილისწამება ცრუ დასმენის მსუბუქი ფორმაა და მათ საერთო სამართლებრივი ბუნება აკავშირებს. იგი გაცილებით ხშირად გვხვდება ყოველდღიურობაში, ვიდრე ცრუ დასმენა და თავისი არსით გაცილებით პრობლემატურია. 2004 წლის 24 ივნისს სისხლის სამართლის კოდექსიდან ამოიღეს 148-ე მუხლი – ცილისწამება დანაშაულის დაბრალებით. ცილისწამება დანაშაულის დაბრალებით – ისტებოდა ჯარიმით ან საზოგადოებისათვის სასარგებლო შრომით ვადით ასიდან ორას საათამდე ან/და გამასწორებელი სამუშაოთი ვადით ერთ წლამდე. ეს საკანონმდებლო ცვლილება დემოკრატიულ მონაპოვრად და ადამიანის უფლებების დაცვის კუთხით წინგადადგმულ ნაბიჯად შეფასდა. სწორედ ეს კანონი იყო ერთ-ერთი მთავარი საფუძველი,

რომლითაც საქართველოს დემოკრატიულობის ხარისხი მედიის თავისუფლების ნაწილში მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდა და საერთაშორისო აღიარება მოიპოვა. პარალელურად, ცილისწამებამ, როგორც ნორმამ გადაინაცვლა საქართველოს კანონში „სიტყვისა და გამოხატვის თავისუფლების შესახებ“ და, ფაქტობრივად, სამოქალაქო სამართლის რეგულირების სფეროში მოექცა. კანონმდებელმა განმარტა, რომ „ცილისწამება—არსებითად მცდარი ფაქტის შემცველი და პირისთვის ზიანის მიმყენებელი, მისი სახელის გამტეხი განცხადებაა“¹

ამავე კანონის მე-5 მუხლის მიხედვით:

„პოლიტიკური და სასამართლო სიტყვის თავისუფლება

1. ცილისწამებისათვის პასუხისმგებლობას არ იწვევს განცხადება, რომელიც გაკეთებულია:

ა) პოლიტიკური დებატების ფარგლებში, აგრეთვე პარლამენტის, ავტონომიური რესპუბლიკის უმაღლესი საბჭოს ან საკრებულოს წევრის მიერ თავისი მოვალეობის შესრულებასთან დაკავშირებით;

ბ) წინასასამართლო ან სასამართლო პროცესზე, სახალხო დამცველის წინაშე, პარლამენტის, ავტონომიური რესპუბლიკის უმაღლესი საბჭოს ან საკრებულოს, აგრეთვე მისი კომიტეტის/კომისიის სხდომაზე, პირის მიერ თავისი უფლებამოსილების განხორციელების ფარგლებში;

გ) უფლებამოსილი ორგანოს მოთხოვნით.

2. ცილისწამების შესახებ სარჩელის შეტანის შემთხვევაში სასამართლო მოსამზადებელ სხდომაზე მხარეთა მონაწილეობით ამოწმებს ამ მუხლის პირველ პუნქტში მითითებულ გარემოებებს. ასეთი გარემოებების დადასტურებისას სასამართლოს გამოაქვს საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 209-ე და 273-ე მუხლებით გათვალისწინებული განჩინება, რაც არ იწვევს ამ კანონის მე-18 მუხლით

გათვალისწინებულ შედეგებს“.²

საინტერესოა ასევე კანონმდებლის მიერ დაწესებული სანქცია ცილისწამებისათვის, კანონის მე-16 და მე-17 მუხლების თანახმად:

„მუხლი 16. ცილისწამებისათვის პასუხისმგებლობის ფარგლები

პირს ცილისწამებისათვის არ ეკისრება პასუხისმგებლობა იმ შემთხვევაში, თუ მან არ იცოდა და არც შეიძლებოდა სცოდნოდა, რომ ცილისწამებას ავრცელებდა.

მუხლი 17. ცილისწამებით მიყენებული ზიანის ანაზღაურება

1. ცილისწამებასთან დაკავშირებით მოპასუხეს შეიძლება დაეკისროს სასამართლოს მიერ დადგენილი ფორმით ცნობის გამოქვეყნება სასამართლოს გადაწყვეტილების შესახებ.

2. დაუშვებელია მოპასუხის იძულება, მოიხადოს ბოდიში.

3. თუ მოპასუხე კანონით დადგენილ ვადაში განახორციელებს შესწორებას ან უარყოფას, მაგრამ შესწორების ან უარყოფის გამოქვეყნება არ არის საკმარისი ცილისწამებით მოსარჩელისათვის მიყენებული ზიანის ჯეროვანი ანაზღაურებისათვის, მოპასუხეს შეიძლება დაეკისროს მოსარჩელისათვის მიყენებული ქონებრივი ან/და არაქონებრივი (მორალური) ზიანის ანაზღაურება.“³

რა უარყოფითი და დადებითი შედეგები მოიტანა კანონმდებლის ასეთმა მიდგომამ, დღემდე უმწვავესი პოლემიკის საგანია. იურისტთა არცთუ მცირე ნაწილი გამოთქვამს შეშფოთებას ცილისწამების დეკრიმინალიზაციის გამო და მოითხოვს მის სისხლის სამართლის კოდექსში დაბრუნებას გაცილებით მძიმე სანქციებით, ხოლო მეორე ნაწილი, სიტყვის თავისუფლების დაცვის პრინციპებიდან გამომდინარე, აღნიშნულის განხორციელებას დაუშვებლად

1 საქართველოს კანონი „სიტყვისა და გამოხატვის თავისუფლების შესახებ“ მუხ.1– ე) პუნქტი. საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე. ბოლოს ნანახია 11.03.2019წ. <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/33208?publication=6>

2 საქართველოს კანონი „სიტყვისა და გამოხატვის თავისუფლების შესახებ“ მუხ. 5 <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/33208?publication=6>

3 საქართველოს კანონი „სიტყვისა და გამოხატვის თავისუფლების შესახებ“ მუხ. 16-17 <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/33208?publication=6>

მიიჩნევს. ორივე მხარეს თავისი მყარი არგუმენტები გააჩნია და მათი პოზიციების შეჭერება ამ ეტაპზე წარმოუდგენელია. 2016 წელს დაარსდა და დარეგისტრირდა საზოგადოებრივი ორგანიზაცია „იურიდიულ მეცნიერებათა აკადემია“, რომლის პრეზიდენტი გახდა შოთა ფაფიაშვილი. სწორედ ამ ორგანიზაციის მიერ მომზადდა საკანონმდებლო ინიციატივა, რომელიც შეიტანეს საქართველოს პარლამენტში და რომელიც ცილისწამების, როგორც დანაშაულის ახლებურ ფორმულირებას ადგენდა, კერძოდ: „წინასწარი შეცნობით სხვა ფიზიკური და იურიდიული პირის სახელის გამტეხი, არასწორი, ცრუ მონაჭორის გავრცელება საჯაროდ, ან პრესის, ან სხვა რაიმე სახის ტექნიკური საშუალებით, ისტება 2 წლამდე თავისუფლების აღკვეთით, ან გამასწორებელი სამუშაოთი იმავე ვადით, ან 20 000 ლარამდე ჯარიმით. განმეორებით ჩადენილი იგივე ქმედება ან ცილისწამება, რომელსაც თან ერთვის მძიმე ან განსაკუთრებით მძიმე დანაშაულის ჩადენის, ან მასში მონაწილეობის ბრალდება – ისტება ორიდან 5 წლამდე თავისუფლების აღკვეთით, ან 50 000 ლარამდე ჯარიმით“.

ინიციატივაში განსაზღვრულია ისიც, რომ ეს უნდა შეეხოს კარიკატურებს და „უხამსი სიტყვების“ გამოყენებას. ასევე, ამ წესით, დასჯადი უნდა იყოს ეროვნულ და რელიგიურ თემებთან დაკავშირებული გამონათქვამები. ამ კატეგორიისთვის უფრო მძიმე სასჯელია გათვალისწინებული და ნათქვამია, რომ ეს ქმედება უნდა დაისაჯოს 3დან 5 წლამდე თავისუფლების აღკვეთით, ან 70 000 ლარამდე ჯარიმით.“⁴ აქვე უნდა აღინიშნოს ის ფაქტი რომ ინიციატივას კანონპროექტის სახე პარლამენტში დღემდე არ მისცემია და, შესაბამისად, არც მსჯელობა გამართულა. აღნიშნული ინიციატივა არასამთავრობო სექტორმა და მედიამ მედიაზე მორიგი დარტყმის მცდელობად შეაფასა და დიდი აჟიოტაჟით შეხვდა.

4 მაჩაიძე რ. ფაქტ-მეტრი. სტატია – ცილისწამების კრიმინალიზაცია – მორიგი დარტყმა მედიის თავისუფლებაზე. ბოლოს ნანახია 11.03.2019წ. <http://factcheck.ge/article/tsilistsamebis-kriminalizatsia-morigi-dartqhma-mediis-thavisuphlebase/>

რა ხდება სინამდვილეში და რა ვითარებაა დღეს ქვეყანაში ამ კუთხით? დგას თუ არა ცილისწამების სისხლის სამართლის კანონით დასჯად ქმედებად გამოცხადების საჭიროება დღის წესრიგში? დაემუქრება თუ არა მისი კვლავ კრიმინალიზაციით საფრთხე სიტყვისა და გამოხატვის თავისუფლებას? შეიზღუდება თუ არა მედია და შეექმნება თუ არა საფრთხე განვითარებად დემოკრატიას? ამ კითხვებზე პასუხი მხოლოდ ევროპის ქვეყნების საკანონმდებლო ნორმებში უნდა ვეძებოთ და მხოლოდ მათი ანალიზის შემდეგ უნდა გაეცეს პასუხი.

დანიის სისხლის სამართლის კოდექსის 263-ე და 275-ე პარაგრაფები არეგულირებს შეურაცხმყოფელ და ცილისწამებლურ განცხადებებს გაკეთებულს საჯარო სივრცეში. კერძოდ 267-ე პარაგრაფი განსაზღვრავს ცილისწამებას, ცრუ ინფორმაციის გავრცელებას, რომელმაც დააზიანა პირის რეპუტაცია/ღირსება და ისტება თავისუფლების აღკვეთით არა უმეტეს 4 თვისა. ხოლო 268-ე პარაგრაფი ადგენს პასუხისმგებლობას წინასწარი განზრახვით განხორციელებული ცილისწამებისათვის: „Если голословное утверждение было преднамеренно сделано или распространено или если у автора (Параграфы 263-275а 199) не было разумных оснований полагать, что это правда, то он признается виновным в диффамации и подлежит простому заключению под стражу или тюремному заключению на любой срок, не превышающий двух лет. Если голословное утверждение не было сделано или публично распространено, то наказание может, при смягчающих обстоятельствах, быть снижено до штрафа.“⁵ როგორც ვხედავთ, დამამძიმებელ გარემოებებში ჩადენილი ცილისწამებლური განცხადებისთვის 2 წლამდე თავისუფლების აღკვეთასაც კი ითვალისწინებს დანიური სამართალწარმოება.

ჰოლანდიის სისხლის სამართლის კოდექსის მე-16 თავი მთლიანად ეთმობა ცილისწამებას. 261-ე მუხლის თანახმად,

5 Рычев А.Н. 2001 г. Уголовный кодекс Дании. (Перевод с датского и английского) : Санкт-Петербург- Юрид. центр Пресс. – ст 267-268.

თუ პირი წინასწარი შეცნობით ზეპირი განცხადებით ავრცელებს პატივისა და ღირსების შემბლაღავ ცრუ ინფორმაციას, იგი ექვემდებარება 6 თვემდე პატიმრობას და მესამე კატეგორიის ჯარიმას. ამავე მუხლის მეორე ნაწილის თანახმად, თუ პირი წინასწარი განზრახვით ცილისწამებლურ განცხადებებს ავრცელებს ბექდური სახით, დოკუმენტების ან პლაკატებისა და პასკვილების გამოყენებით, ასეთი ქმედება ისჯება თავისუფლების აღკვეთით 1 წლამდე და მესამე კატეგორიის ჯარიმით. კოდექსის 262-ე მუხლის მიხედვით: „ Лицо, которое совершает преступление устной клеветы или пасквильной диффамации, зная, что заявление противоречит истине, виновно в диффамации при отягчающих обстоятельствах и подлежит сроку тюремного заключения не более двух лет или штрафу четвертой категории.“⁶

ბულგარეთის სისხლის სამართლის კოდექსის 147-ე მუხლის თანახმად: „клеветой признается разглашение позорящих сведений о другом лице или приписывание ему совершение преступления.“⁷ 148-ე მუხლი ითვალისწინებს ცილისწამებას ჩადენილს საჯაროდ, ბექდვითი დოკუმენტების გამოყენებით ან სხვა საშუალებით და შეურაცხმყოფელი ფორმით, მათ შორის, საჯარო მოხელის მიმართ. აღნიშნული დანაშაულისათვის ბულგარეთის კანონმდებლობა საკმაოდ სოლიდურ ჯარიმას ითვალისწინებს.

პოლონეთის სისხლის სამართლის კოდექსის მე-17 თავში გაერთიანებულია დანაშაულები, მიმართული ღირსებისა და ფიზიკური ხელშეუხებლობის წინააღმდეგ. 212-ე მუხლის მიხედვით: პირის, პირთა ჯგუფის, ორგანიზაციის ან იურიდიული პირის წინააღმდეგ მიმართული ღირსებისა და საქმიანი რეპუტაციის შემლახავი ქმედება, რომელმაც შეიძლება დაამციროს ან საზოგადოებრივი ნდობა დააკარგინოს ან

ხელი შეუშალოს თანამდებობის დაკავების ან რაიმე საქმიანობის განხორციელების კუთხით ისჯება ჯარიმით ან თავისუფლების აღკვეთით 1 წლამდე ვადით. ამავე მუხლის მეორე ნაწილის მიხედვით: Если виновный совершает деяние, предусмотренное в § 1, с использованием средств массовой информации, подлежит штрафу, наказанию ограничением свободы либо лишением свободы на срок до 2 лет.“⁸ როგორც ვხედავთ, მასობრივი საინფორმაციო საშუალებებით ღირსებისა და პატივის შემლახავი ცრუ ინფორმაციის გავრცელება პოლონეთის კანონმდებლობის მიხედვით დამამძიმებელ გარემოებადაა მიჩნეული.

შვედეთის სისხლის სამართლის კოდექსში ცილისწამებას ეთმობა მე-5 თავი. მე-5 თავის 1-ლი მუხლის მიხედვით: პირი, თუ ის მიუთითებს სხვა პირზე, როგორც დანაშაულის ჩამდენზე ან მიუთითებს მისი ცხოვრების საექვო წესზე ან სხვა ფორმით განზრახ ავრცელებს ინფორმაციას, რომელიც იწვევს ამ პირისადმი საზოგადოების უპატივცემულობას ისჯება ჯარიმით. ⁹ დამამძიმებელ გარემოებად ითვლება თუ ცილისწამებას შედეგად მოჰყვა მძიმე ზიანი და ისჯება ჯარიმით ან თავისუფლების აღკვეთით 2 წლამდე ვადით. „If the crime defined in Section 1 is regarded as gross, a fine or imprisonment for at most two years shall be imposed for gross defamation“.¹⁰ 4-ე მუხლში ცალკეა განსაზღვრული ცილისწამება გარდაცვლილი პირის მიმართ.

შვეიცარიის სისხლის სამართლის კოდექსის მესამე განყოფილებაში გაერთიანებულია დანაშაულები მიმართული ღირსებისა და პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის წინააღმდეგ. კოდექსის 173-ე–176-ე მუხლებში განხილულია ცილისწამება, ცილისწამება წინასწარი განზრახვით

6 Миронов И.В 2001г. Уголовный кодекс Голландии. (Перевод с английского) Санкт-Петербург -Юрид. центр Пресс. Ст 261-262.
7 Милушев Д.В. Лукашов А. И. 2001 г. Уголовный кодекс Болгария. (Перевод с болгарского) Издательство Санкт-Петербург- «Юридический центр Пресс»,. Ст 147-148.

8 Барилевич Д.А. 2001 г. Уголовный кодекс Республики Польша. (Перевод). Издательство Санкт-Петербург -«Юридический центр Пресс», Ст 212 . Стр-155-156.
9 Criminal code of the Kingdom of Sweden (English version) <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/1/>
10 Criminal code of the Kingdom of Sweden (English version) <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/1/>

და ცილისწამება გარდაცვლილი პირის მიმართ. 173-ე მუხლის მიხედვით: Any person who in addressing a third party, makes an accusation against or casts suspicion on another of dishonourable conduct or fother conduct that is liable to damage another's reputation, any person who disseminates such accusations or suspicions, is liable on complaint to a monetary penalty not exceeding 180 daily penalty units"¹¹ თუ პირი მესამე პირის თანდასწრებით ვინმეს დაადანაშაულებს ან ეჭვქვეშ დააყენებს მის საქციელს, გაავრცელებს ინფორმაციას პირის მიერ უღირსი საქციელის ჩადენის შესახებ ან სხვაგვარი ფაქტების შესახებ, რომლებიც სახელს უტეხენ პირს და ზიანს აყენებენ მის რეპუტაციას ისტება ჯარით არაუმეტეს 180 დღიური ანაზღაურების ოდენობით. დამამძიმებელ გარემოებად ითვლება ცილისწამება წინასწარი განზრახვით, შეგნებულად ცრუ ინფორმაციის გავრცელება, რასაც სისტემატური ხასიათი აქვს და 174-ე მუხლის მიხედვით ისტება თავისუფლების აღკვეთით 3 წლამდე ან ჯარით არანაკლებ 30 დღიური ანაზღაურების ოდენობისა.

ნორვეგიის სისხლის სამართლის კოდექსის 23-ე თავი ეთმობა ცილისწამებას. 246-ე მუხლის მიხედვით: ის, ვინც სიტყვით ან ქმედებით შელახავს პირის ღირსებასა და პატივს, ან ხელს შეუწყობს ამგვარ ქმედებას, ექვემდებარება ჯარისას ან თავისუფლების აღკვეთას 6 თვემდე ვადით. 247-ე მუხლის მიხედვით: პირი, რომელიც სიტყვით ან ქმედებით მიზანმიმართულად მოქმედებს, რათა ავნოს სხვა პირის სახელსა და რეპუტაციას, გამოიწვიოს ამ პირის მიმართ საზოგადოების არაკეთილგანწყობა ან ნდობის დაკარგვა ან/და ბიზნესინტერესების შელახვა დაექვემდებარება ჯარისას ან თავისუფლების აღკვეთას 1 წლამდე ვადით, ხოლო თუ იგივე ქმედება ჩადენილია დამამძიმებელ გარემოებებში, მედიისა ან სხვა მასობრივი საინფორმა-

ციო საშუალებებით— დაექვემდებარება თავისუფლების აღკვეთას 2 წლამდე ვადით.¹²

ესპანეთის სისხლის სამართლის კოდექსის 208-ე მუხლის მიხედვით ცილისწამებად ითვლება ბრალდება დანაშაულში, რომელიც ზიანს აყენებს პირის ღირსებას. ცილისწამება დანაშაულად ჩაითვლება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ბრალდებულმა იცოდა, რომ ავრცელებდა ცრუ ინფორმაციას ან ინფორმაცია გაავრცელა ისე, რომ არ გადაამოწმა მისი სარწმუნოება. 209-ე მუხლის მიხედვით, მძიმე ცილისწამებად ითვლება ქმედება, თუ იგი განხორციელდა საჯაროდ— მასობრივი საინფორმაციო საშუალებებით. აღნიშნული ქმედების ჩამდენი პირი დაექვემდებარება ჯარისას— 7 თვიდან 14 თვემდე სახელფასო ანაზღაურების ოდენობით. თუ ხსენებული ქმედება მასობრივი საინფორმაციო საშუალებებით არ არის განხორციელებული, მსგავს შემთხვევაში პირი დაექვემდებარება ჯარისას— 3 თვიდან 7 თვემდე სახელფასო ანაზღაურების ოდენობით.

აღსანიშნავია, რომ ესპანეთის სსკ-ის 490-ე მუხლის მე-3 ნაწილი ითვალისწინებს სისხლისსამართლებრივ პასუხისმგებლობას მეფის ან სამეფო ოჯახის წევრების მიმართ განხორციელებული ცილისწამებისთვის: „slander or defamation directed against the King or a member of the royal family is a criminal offence under Article 490(3). The penalty is imprisonment from six months to two years if the offence is serious and if not, the Penalty is a fine and imprisonment of six to 12 months”¹³. კერძოდ, სამეფო ოჯახის წევრების მიმართ განხორციელებული ცილისწამება ითვლება დამამძიმებელ გარემოებად და მოქცეულია ხელისუფლების წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულის თავში. აღნიშნული დანაშაულისათვის ესპანეთის კანონმდებლობა მძიმე ფორმებში განხორ-

11 Criminal Code of the Swiss Confederation (1937, amended 2017) (English version) <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/48/>

12 Criminal Code of the Kingdom of Norway (1902, amended 2005) (English version) <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/11/>

13 Criminal Code of the Kingdom of Spain (1995, as of 2013) (English version) <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/2/>

რციელებული ცილისწამებისათვის სასჯელის სახით ითვალისწინებს თავისუფლების აღკვეთას 6 თვიდან 2 წლამდე ვადით, ხოლო სხვა შემთხვევაში დანაშაულის ჩამდენი დაექვემდებარება ჯარიმას— 6 თვიდან 12 თვემდე სახელფასო ანაზღაურების ოდენობით.

ავსტრიის სისხლის სამართლის კოდექსის მეოთხე თავი ეთმობა ღირსების წინააღმდეგ მიმართულ დანაშაულებს. ცილისწამება განსაზღვრულია 111-ე მუხლით, რომლის თანახმად: ნებისმიერი პირი ვინც უსაფუძვლო ბრალდებას წაუყენებს პირს, რომელიც აზიანებს მის ავტორიტეტს, ამცირებს მას და ქმნის მის მიმართ უარყოფით საზოგადოებრივ აზრს— ისჯება თავისუფლების აღკვეთით 6 თვემდე ვადით ან ჯარიმით შრომის ანაზღაურების 360 დღიური ოდენობით. იგივე ქმედება, თუ იგი განხორციელებულია მასობრივი საინფორმაციო საშუალებების მეშვეობით ისჯება თავისუფლების აღკვეთით 1 წლამდე ვადით ან ჯარიმით შრომის ანაზღაურების 360 დღიური ოდენობით.¹⁴

ბელგიის სისხლის სამართლის კოდექსი ასევე ითვალისწინებს პასუხისმგებლობას ცილისწამებისათვის და ცრუ ბრალდებისათვის. 443-ე— 452-ე მუხლებში განწერილია აღნიშნული დანაშაულები და მათ დამამძიმებელ გარემოებად სხვა ევროპული ქვეყნების მსგავსად საჭაროდ და მასობრივი საინფორმაციო საშუალებების გამოყენებით განხორციელებული ცილისწამება ითვლება. ასეთი ქმედება დასჯადია ჯარიმით ან თავისუფლების აღკვეთით 1 წლამდე ვადით.¹⁵

გერმანიის სისხლის სამართლის კოდექსის 186-ე მუხლი ითვალისწინებს სხვისი პირადი რეპუტაციის შელახვას, კერძოდ, პირი, რომელიც სხვა პირის შესახებ გაავრცელებს ინფორმაციას ან ფაქტს, რომელსაც შეუძლია საზოგადოებაში გა-

მოიწვიოს აღნიშნული პირის მიმართ ნეგატიური განწყობა, პასუხს აგებს გერმანიის სისხლის სამართლის კოდექსის თანახმად, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც გავრცელებული ინფორმაცია შეესაბამება სინამდვილეს. ხსენებული ქმედებისთვის გათვალისწინებულია სანქცია— ჯარიმა ან თავისუფლების აღკვეთა 1 წლამდე ვადით. იმ შემთხვევაში თუ ცილისწამება განხორციელდა საჭაროდ ან წერილობითი მასალების გავრცელებით, აღნიშნული ქმედება სანქციის სახით ითვალისწინებს— ჯარიმას ან თავისუფლების აღკვეთას 2 წლამდე ვადით. 187-ე მუხლში განწერილია იგივე ქმედება ჩადენილი წინასწარი განზრახვით და სასჯელის სახით ითვალისწინებს ჯარიმას ან თავისუფლების აღკვეთას 2 წლამდე ვადით, ხოლო თუ ასეთი ქმედება განხორციელებულია საჭაროდ ან წერილობითი მასალების გავრცელებით, აღნიშნული ქმედება სანქციის სახით ითვალისწინებს— ჯარიმას ან თავისუფლების აღკვეთას 5 წლამდე ვადით.¹⁶

საფრანგეთში ცილისწამების მარეგულირებელი ნორმები ასახულია კანონში „Law of 29 July 1881 on the Freedom of the Press“— ე.წ პრესის თავისუფლების კანონში. ამ კანონის 32-ე მუხლის მიხედვით დასჯადია: სიტყვით, დოკუმენტით, პლაკატებით ან სხვა საშუალებებით ... ცილისწამება ფიზიკური პირის მიმართ და ითვალისწინებს ჯარიმას 12 000 ევროს ოდენობით. იგივე ქმედებებით განხორციელებული ცილისწამება, პირის ან პირთა ჯგუფის მიმართ, მათი ეთნიკური, რასობრივი ან რელიგიური ნიშნით ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით ერთ წლამდე ან ჯარიმით 45 000 ევროს ოდენობით. იმ შემთხვევაში თუ ცილისწამება განხორციელებულია ფიზიკური ნაკლის, სქესობრივი ან სექსუალური ორიენტაციის ნიშნით სასამართლო უფლებამოსილია გამოიყენოს სისხლის სამართლის კოდექსის 131³⁵ და 131⁻¹⁻⁵ მუხლების

14 Вихрова Л.С. 2004 г. Уголовный кодекс Австрии. (Перевод) Издательство Санкт-Петербург «Юридический центр Пресс», Ст 111 . Стр-157.

15 Criminal Code of the Kingdom of Belgium (1867, as of 2016) (French version) <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/41>

16 Criminal Code of the Federal Republic of Germany (1971, amended 2013) (English version) <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/28>

სანქციები დამატებითი სასჯელის სახით.¹⁷ აღსანიშნავია, რომ 2018 წლის ნოემბერში საფრანგეთის პარლამენტმა პრეზიდენტის ინიციატივით მიიღო კანონი „ყალბი ახალი ამბების შესახებ“, რომლის გავრცელებისათვის სასჯელის სახით ერთი წლით თავისუფლების აღკვეთა და ჯარიმის სახით 75 000 ევროს გადახდა დაწესდა. აღნიშნულმა კანონმა აზრთა სხვადასხვაობა გამოიწვია, კრიტიკოსთა აზრით, კანონმა შეიძლება უარყოფითი გავლენა იქონიოს დემოკრატიულ და იგი ერთგვარ ცენზურადაც კი შეაფასეს. კანონი ეხება როგორც ინტერნეტ სივრცეში, ისე მასმედიაში გამოქვეყნებულ ყალბ ინფორმაციას და შეიძლება ითქვას, რომ ეს პირველი ნაბიჯია ევროპის მხრიდან, რომლითაც მან დაიწყო ბრძოლა იმ ზიანის წინააღმდეგ, რასაც შეგნებულად არასწორი ინფორმაციის გავრცელება იწვევდა. ამდენად საფრანგეთმა პირველმა განაცხადა, რომ ყალბი ინფორმაციის გავრცელებას არაფერი აქვს საერთო არც დემოკრატიასთან და არც სიტყვისა და აზრის გამოხატვის თავისუფლების უმაღლეს ღირებულებებთან.¹⁸

განხილული 12 ევროპული ქვეყნის მაგალითზე (არაფერი რომ ვთქვათ აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებში მოქმედ სისხლის სამართლის კოდექსებზე, რომლებიც ცილისწამებას ასევე დანაშაულად მიიჩნევენ), ცალსახად შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ცილისწამების სისხლისსამართლებრივი წესით დასჯადობას არ შეუქმნია დემოკრატიის განვითარებისათვის რაიმე საფრთხე. განხილულ ქვეყნებში არ აღიქვამენ მედიისა და სიტყვის თავისუფლების საფრთხედ აღნიშნული დანაშაულის დასჯადობას. უფრო მეტიც, განვითარებულ და ეკონომიკურად ძლიერ ევროპულ ქვეყნებში სწორედ ადამიანის ღირსება და პატივი, მისი საქმიანი რეპუტაციაა პირველ ადგილას,

როგორც დემოკრატიული საზოგადოების თავისუფლების უმაღლესი მონაპოვარი და არა ე.წ. „ყვითელი“ მედიის ე.წ. „უფლებები“, რათა მათ ყოველგვარი კანონისმიერი თუ თვითკონტროლის, მორალური და ზნეობრივი ნორმების სრული იგნორირებით შეძლონ ნებისმიერი სახის ბრალდებების, ცილისწამებლურ და შეურაცხმყოფელ სკანდალებზე ორიენტირებული ინფორმაციების სარფიანად გაყიდვა და ამით შემოსავლების, ყურებადობისა და რეიტინგულობის მოპოვება. ვერცერთი იურისტი, პოლიტიკოსი, არასამთავრობო სექტორისა თუ მედიის წარმომადგენელი ვერ იტყვის იმას, რომ დანია, ჰოლანდია, ბულგარეთი, პოლონეთი, შვედეთი, შვეიცარია, ნორვეგია, ესპანეთი, ავსტრია, ბელგია, გერმანია და საფრანგეთი არ არიან დემოკრატიული ქვეყნები და ამ ქვეყნებში სიტყვისა და აზრის გამოხატვის უფლება რაიმე ფორმით შეზღუდულია. მაშინ რით არის განპირობებული საქართველოს კანონმდებლობის „რომის პაპზე მეტად გაკათოლიკება“? ხომ არ დადგა დრო რაციონალური გადაწყვეტილების მიღებისა პოპულისტურის ნაცვლად? ხომ არ დადგა დრო დემოკრატიული საზოგადოების მშენებლობის პროცესში კვლავ პატივი ვცეთ ერთმანეთის ღირსებას, პატივსა და რეპუტაციას, ხოლო მედიამ სწორად მუშაობის პრინციპები გადმოიღოს და ისწავლოს ევროპული ქვეყნების წამყვანი მედიასაშუალებებისგან ნაცლად იმისა, რომ აბსტრაქტულად იძახონ, რომ ნებისმიერი სახის ინფორმაციის გავრცელება მათი უფლება და ვალდებულებაა?

ცალკე უნდა აღინიშნოს, რომ ცილისწამების გარდა, ზემოთ ჩამოთვლილ ქვეყნებში ასევე დასჯადია შეურაცხმყოფელი გამონათქვამები და განცხადებები გაკეთებული საჯარო სივრცეში ან მასობრივ საინფორმაციო საშუალებებში, მაგრამ ამ ეტაპზე ჩემი ანალიზის საგანს მხოლოდ ცილისწამების, როგორც დანაშაულის ბუნების და მისი დასჯადობისა თუ პრევენციულობის ზომები წარმოადგენს.

17 Law of 29 July 1881 on the Freedom of the Press <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=LEGITEXT000006070722>

18 France passes controversial 'fake news' law https://www.euronews.com/2018/11/22/france-passes-controversial-fake-news-law?fbclid=IwAR0t_26KsBy-FArXCHSd70sFCwgJNLjhg_rFOJhASCT_VPJ0RX-Zm-jkhXnv4

დასკვნა

ვფიქრობ, მიზანშეწონილია ცილისწამებისათვის სანქციების გამკაცრება და მათი კონკრეტიზაცია კანონში „სიტყვისა და გამობატვის თავისუფლების შესახებ“. კერძოდ, განვითარებული დემოკრატიის მქონე ევროპული ქვეყნების სამართლებრივი სტანდარტებისა და ნორმების გათვალისწინებით, კანონის მე-17 მუხლში – „ცილისწამებით მიყენებული ზიანის ანაზღაურება“, უნდა შევიდეს ცვლილება, კერძოდ:

1. ცილისწამებასთან დაკავშირებით მოპასუხეს უნდა დაეკისროს სასამართლოს მიერ დადგენილი ფორმით ცნობის გამოქვეყნება სასამართლოს გადაწყვეტილების შესახებ და იმავე ან/და ანალოგიური საშუალებით დაევალოს ცილისმწამებლური ინფორმაციის უარყოფა, რომლითაც იქნა ამგვარი ინფორმაცია გავრცელებული
2. სასამართლო უფლებამოსილია მოპასუხეს, თუ ის ფიზიკური პირია, დააკისროს ჯარიმა 500 დან 5000 ლარამდე ოდენობით
3. სასამართლო უფლებამოსილია მოპასუხეს, თუ იგი ორგანიზაციას (იურიდიულ პირს) ან მასობრივ საინფორმაციო საშუალებებს წარმოადგენს და ცილისმწამებლური ინფორმაციის გავრცელება მოახდინა სწორედ ამ უკანასკნელთა სახელითა და საშუალებით – დააკისროს ჯარიმა 5000-დან 30 000 ლარამდე ოდენობით
4. მოპასუხის მიერ სასამართლოს გადაწყვეტილების აღუსრულებლობა გამოიწვევს მოპასუხის სისხლის სამართლებრივ პასუხისმგებლობას.

შესაბამისად, საქართველოს სსკ-ში შესაძლებელია აღდგეს (როგორც სპეც. მუხლი) – ცილისწამება, რომელიც ამოქმედდება მხოლოდ სასამართლოს გადაწყვეტილების შეუსრულებლობის შემთხვევაში და რომელშიც, შესაბამისად, გაწერილი იქნება ფიზიკური პირის მიერ

დანაშაულის ჩადენის შემთხვევაში სასჯელის სახედ ჯარიმა ან თავისუფლების აღკვეთა 6 თვემდე ვადით. ასევე მუხლის მეორე ნაწილში უნდა აისახოს ორგანიზაციის (იურიდიულ პირის) ან მასობრივ საინფორმაციო საშუალებების, ინფორმაციის გამავრცელებელი ან ინფორმაციაზე პასუხისმგებელი წარმომადგენლის პასუხისმგებლობა, რომელიც დაისჯება ჯარიმით ან თავისუფლების აღკვეთით 2 წლამდე ვადით. ასევე შესაძლებელია სპეციალური მუხლის აღდგენის გარეშე, აღნიშნული დანაშაული აისახოს და შესაბამის ნაწილად დაემატოს სსკ-ის 381-ე მუხლს („განაჩენის ან სასამართლო სხვა გადაწყვეტილების შეუსრულებლობა ანდა მისი შესრულებისათვის ხელის შეშლა“) სპეციალური დათქმით, რათა მკაფიო გამიჯვნა მოხდეს ცილისწამების შესახებ გამოტანილი გადაწყვეტილებისა სხვა სახის გადაწყვეტილებების არ შესრულებასთან მიმართებით.

ზემოთ აღნიშნული საკანონმდებლო ცვლილებებით ვფიქრობ, არათუ დაკნინდება ან საფრთხეში ჩავარდება სახელმწიფოს დემოკრატიული განვითარება, არამედ ერთი მხრივ, სათანადო დონეზე იქნება დაცული ადამიანის სახელი, ღირსება, პატივი და მისი საქმიანი რეპუტაცია, ხოლო, მეორე მხრივ, ერთმნიშვნელოვნად გაიზრდება მედიისა თუ სხვა მასობრივი საინფორმაციო საშუალებების სანდოობა და ხარისხიანობა, დაიხვეწება ჟურნალისტური სტანდარტები, რაც ერთობლიობაში სწორი განვითარების გზაზე დააყენებს როგორც სახელმწიფოს მზარდ დემოკრატიას, ისე მედიასა და საზოგადოებას.

ირაკლი ნადარეიშვილი

ბიბლიოგრაფია:

1. საქართველოს კანონი „სიტყვისა და გამომხატვის თავისუფლების შესახებ“ მუხ.1 ე) პუნქტი. საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე. ნანახია 11.03.2019 წ. <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/33208?publication=6>
2. მანიანი რ. ფაქტ-მეტრი. 20.12.2016 წ. სტატია– ცილისწამების კრიმინალიზაცია – მორიგი დარტყმა მედიის თავისუფლებაზე. ნანახია 11.03.2019 წ. <http://factcheck.ge/article/tsilistsamebis-kriminalizatsia-morigi-dartqhma-mediis-thavisuphlebase/>
3. Рычев А.Н. 2001 г. Уголовный кодекс Дании. (Перевод с датского и английского) . Санкт-Петербург- «Юридический центр Пресс».
4. Миронов И.В. 2001г. Уголовный кодекс Голландии. (Перевод с английского) Санкт-Петербург- «Юридический центр Пресс»
5. .Милушев Д.В. Лукашов А И. 2001 г. Уголовный кодекс Болгария. (Перевод с болгарского) Санкт-Петербург– Издательство «Юридический центр Пресс»
6. Барилевич Д.А. 2001 г. Уголовный кодекс Республики Польша. (Перевод) Санкт-Петербург– Издательство «Юридический центр Пресс».
7. Criminal code of the Kingdom of Sweden (English version) <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/1/>
8. Criminal Code of the Swiss Confederation (1937, amended 2017) (English version) <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/48/>
9. Criminal Code of the Kingdom of Norway (1902, amended 2005) (English version) <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/11/>
10. Criminal Code of the Kingdom of Spain (1995, as of 2013) (English version) <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/2/>
11. Вихрова Л.С. 2004 г. Уголовный кодекс Австрии. (Перевод) Издательство Санкт-Петербург– «Юридический центр Пресс».
12. Criminal Code of the Kingdom of Belgium (1867, as of 2016) (French version) <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/41>
13. Criminal Code of the Federal Republic of Germany (1971, amended 2013) (English version) <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/28>
14. Law of 29 July 1881 on the Freedom of the Press <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=LEGITEXT000006070722>
15. France passes controversial ‘fake news law’ https://www.euronews.com/2018/11/22/france-passes-controversial-fake-news-law?fbclid=IwAR0t_26KsByFARXCHSd7OsFCwgJNLjhg_rFOJhASCT_VPJ0RXZm-jkhXnv4

APPROPRIATENESS OF CRIMINALIZATION OF THE ACT OF DEFAMATION

Irakli Nadareishvili

*The head of the Department to Investigate Offences
Committed in the Court of Legal Proceedings of the Office
of the General Prosecutor of Georgia,
Doctoral student of the Caucasus International University,
Lecturer of the European University*

KEY WORDS: Defamation, Punishment, Freedom of Speech

RESUME

The present article discusses legal nature of defamation, directed against honor, dignity and reputation of a human being. In accordance with the analysis explored by the author, defamation has nothing in common with high values of freedom of speech and expression. Therefore, making this action punishable by law or making penalties more stringent will not have any negative effect on the development of democracy. Based on the analysis of the legislation of 12 European Countries, the author suggests that amendment of the Law of Georgia on "Freedom of Speech and Expression" is necessary in terms of severing the existing sanctions for defamation; furthermore, the failure to execute the court judgment must also be punishable by the Criminal Code. As a conclusion, the author provides certain relevant recommendations on the possible changes in the legislation with this regard.

NOTES:

1. Georgian law on freedom of speech, Article 1, legislative herald of Georgia, updated on 11.03.2019 (In Georgian)
2. Georgian law on freedom of speech, Article 5, legislative herald of Georgia, updated on 11.03.2019 (In Georgian)
3. Georgian law on freedom of speech, Article 16-17, legislative herald of Georgia, updated on 11.03.2019 (In Georgian)
4. Machaidze R., Fact-meter, article, criminalization of slander, another attach on media, updated 11.03.2019, official link: <http://factcheck.ge/article/tsilistsamebis-kriminalizatsia-morigi-dartqhma-mediis-thavisuphlebase/> (In Georgian)
5. Ruchev A.N. 2001. Criminal code of Denmark (Translation from Danish and English languages) Sankt-Petersburg, Judicial centre (In Russian);
6. Mironov I.E. 2001., Criminal code of Netherlands (Translation from English language) Sankt-Petersburg, Judicial centre (In Russian)
7. Milushev D.B. Lukashov A.I. 2001. Criminal code of Bulgaria (Translation from Bulgarian language) Sankt-Petersburg, Judicial centre (In Russian)
8. Barilovich D.A. 2001., Criminal code of Poland (Translation from Polish language), Sankt-Petersburg, Judicial centre (In Russian)
9. Criminal code of the Kingdom of Sweden (English version) official link: <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/1/> (In English)
10. Criminal code of the Kingdom of Sweden (English version) official link: <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/1/> (In English)
11. Criminal Code of the Swiss Confederation (1937, amended 2017) (English version) official link: <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/48/> (In English)
12. Criminal Code of the Kingdom of Norway (1902, amended 2005) (English version) official link: <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/11/> (In English)
13. Criminal Code of the Kingdom of Spain (1995, as of 2013) (English version) official link: <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/2/> (In English):
14. Vikhrova L.C. 2004. Criminal code of Austria (translation), Вихрова Л.С. 2004 г. Уголовный кодекс Австрии, Sankt-Petersburg, Judicial centre (In Russian)
15. Criminal Code of the Kingdom of Belgium (1867, as of 2016) (French version) official link: <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/41/> (In French)
16. Criminal Code of the Federal Republic of Germany (1971, amended 2013) (English version) official link: <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/28/> (In English)
17. Law of 29 July 1881 on the Freedom of the Press official link: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=LEGITEX000006070722> (In English)
18. France passes controversial 'fake news law, official link: <https://www.euronews.com/2018/11/22/france-passes-controversial-fake-news> (In English)

BIBLIOGRAPHY:

1. The Law of Georgia on “Freedom of Speech and Expression”, Art.1(e) <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/33208?publication=6> (In Georgian)
2. Machaidze.R. Fact Check. 20.12.2016. Article– criminalization of defamation – another attack on freedom of media -<http://factcheck.ge/article/tsilistsamebis-kriminalizatsia-morigi-dartqhma-mediis-thavisuplebaze/> (In Georgian)
3. Ritchev A. N. 2001. Criminal Code of Denmark. Translation from Danish and English., Saint Petersburg-“Legal center, press” (In Russian)
4. Mironov I. V. 2001. Criminal Code of Netherlands. Translation from English, Saint Petersburg- “Legal center, press” (In Russian)
5. Milushev D. V., Lukashov A. I. 2001. Criminal Code of Bulgaria. Translation from Bulgarian, Publisher, Saint Petersburg-“Legal center, press” (In Russian)
6. Barilovich D. A. 2001. Criminal Code of Poland. Translation Publisher. Saint Petersburg-“Legal center, press” (In Russian)
7. Criminal code of the Kingdom of Sweden (English version) <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/1/> (In English)
8. Criminal Code of the Swiss Confederation (1937, amended 2017) (English version) <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/48/> (In English)
9. Criminal Code of the Kingdom of Norway (1902, amended 2005) (English version) <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/11/> (In English)
10. Criminal Code of the Kingdom of Spain (1995, as of 2013) (English version) <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/2/> (In English)
11. Vikhrova L. S. 2004. Criminal Code of Austria. Translation, publisher Saint Petersburg- “Legal center, press” (In Russian)
12. Criminal Code of the Kingdom of Belgium (1867, as of 2016) (French version) <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/41> (In English)
13. Criminal Code of the Federal Republic of Germany (1971, amended 2013) (English version) <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/28> (In English)
14. Law of 29 July 1881 on the Freedom of the Press <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=LEGITEXT000006070722> (In English)
15. France passes controversial ‘fake news law’ https://www.euronews.com/2018/11/22/france-passes-controversial-fake-news-law?fbclid=IwAR0t_26KsByFArXCHSd7OsFCwgJNLjhg_rFOJhASCT_VPJ0RXZm-jkhXnv4 (In English)